

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Дробіної Інни Олександрівни «Правове забезпечення надання волонтерської допомоги Збройним Силам України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Актуальність обраної теми дослідження.

Актуальність обраної теми дисертації зумовлена низкою чинників, що мають як теоретичне, так і практичне значення в сучасних умовах України.

Повномасштабне вторгнення російської федерації в лютому 2022 року кардинально змінило соціально-правове середовище України, вивівши на перший план роль волонтерського руху. Волонтерська допомога стала невід'ємною частиною системи забезпечення життєдіяльності Збройних Сил України, компенсуючи значною мірою дефіцит державних ресурсів та оперативно реагуючи на нагальні потреби військових. Цей безпрецедентний вибух громадянської активності, що охопив усі сфери суспільного життя, вимагає адекватного правового осмислення та регулювання.

Незважаючи на значний вклад волонтерів у обороноздатність держави, чинне законодавство, що регулює волонтерську діяльність, виявилось недостатньо адаптованим до реалій правового режиму воєнного стану. Існуючі правові прогалини, колізії та неврегульовані питання створюють перешкоди для ефективного надання та отримання волонтерської допомоги. Це стосується, зокрема, процедур ввезення гуманітарної допомоги, соціального захисту волонтерів, контролю за цільовим використанням допомоги, відповідальності за зловживання та ін.

Потреба в глибокому науковому аналізі наявних правових норм, що регулюють волонтерську допомогу Збройним Силам України, очевидна. Такий аналіз дозволив виявити існуючі недоліки, запропонувати шляхи їх

усунення та розробити комплексні рекомендації щодо вдосконалення законодавства. Це не лише сприятиме підвищенню ефективності волонтерської діяльності, але й забезпечить захист прав та інтересів як волонтерів, так і військовослужбовців ЗСУ.

Окрім того, дослідження цієї теми має значення для міжнародного досвіду. Україна демонструє унікальний приклад масового волонтерського руху в умовах збройного конфлікту, і вивчення правових аспектів його функціонування може бути цінним для інших країн, що стикаються з подібними викликами.

Ця дисертація покликана заповнити існуючі прогалини в наукових дослідженнях та стати основою для подальшого розвитку законодавства у сфері волонтерської діяльності, що є критично важливим для забезпечення національної безпеки та успішного післявоєнного відновлення України.

З огляду на вищезазначене, обрана тема дисертації Дробіної Інни Олександрівни «Правове забезпечення надання волонтерської допомоги Збройним Силам України» є надзвичайно актуальною, своєчасною та відповідає запитам сучасності, а результати наукових пошуків авторки мають наукове і практичне значення для забезпечення оборони.

Зв'язок з науковими програмами, планами і темами.

Обрана тема дисертаційної роботи: належить до пріоритетних відповідно до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 року № 476 «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні»; узгоджується з пунктами 2 і 3 підрозділу 1.11 «Правове забезпечення у сфері національної безпеки та оборони» Стратегії розвитку

наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року № 12-21; відповідає предметному напрямку досліджень «2.13. Право національної безпеки; військове право» примірного переліку та опису предметних напрямів досліджень в межах спеціальності 081 «Право», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2018 року № 1477 «Про затвердження примірного переліку та опису предметних напрямів досліджень в межах спеціальності 081 «Право», Розподілу основних напрямів наукових досліджень між науковими підрозділами Національного університету оборони України, затвердженого наказом начальника Національного університету імені Івана Черняхівського від 30 листопада 2020 року № 367.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз тексту дисертації та змісту публікацій І.О. Дробіної дає змогу зробити висновок про достатню наукову обґрунтованість і достовірність результатів, отриманих під час наукового дослідження. Усі сформульовані в дисертаційній роботі наукові положення, висновки і рекомендації відповідають меті і завданням роботи.

Результати дослідження досягнуті за допомогою використання філософських, загальнонаукових та спеціальних методів, а також достатньої кількості джерел. Для дослідження правового забезпечення надання волонтерської допомоги Збройним Силам України авторкою використовувався комплексний підхід, який передбачав застосування напрацьованих підходів, принципів та методів.

Здобувачкою визначено проблематику та розкрито предмет наукового дослідження.

Робота визначається теоретично обґрунтованою, раціональною та логічно узгодженою структурою, що відповідає завданням, об'єкту та

предмету дослідження. Основні положення дисертації є взаємоузгодженими, викладені в 3 розділах 7 підрозділах та відображають мету і завдання дисертаційної роботи.

Результатом дослідження стало формування автором теоретичних та практичних висновків і рекомендацій щодо вирішення дискусійних питань в сфері правового забезпечення надання волонтерської допомоги Збройним Силам України.

Достовірність та новизна висновків і рекомендацій.

Достовірність та обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи підтверджується 13 науковими працями, в тому числі в іноземному науковому виданні, 3-х наукових статтях у фахових наукових виданнях України, а також апробацією на науково-практичних конференціях, круглих столах, семінарах, що відображено у 9 тезах наукових доповідей.

Наукова новизна результатів дисертації полягає в тому, що дисертація є одним з перших у правовій науці комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем правового забезпечення надання волонтерської допомоги Збройним Силам України. Оцінюючи наукову новизну основних положень, висновків і рекомендацій, слід відзначити, що у роботі дисертантка вирішує малодосліджені наукові та практичні завдання, розв'язання яких дозволило отримати результати теоретико-практичного характеру. Так, зокрема, авторкою встановлено систему надання допомог Збройним Силам України, здійснено їх класифікацію та інституціоналізацію в часі. Акцентовано увагу на особливості такої системи, яка полягає в тому, що три види допомоги Збройним Силам України: гуманітарна, благодійна, волонтерська не мають чіткого розмежування з погляду предмета правового регулювання, існують одночасно, взаємно доповнюють одна одну, поглинають одна одну та конкурують між собою. А шефська допомога з часом істотно змінила свої правове наповнення та суб'єктність і не відноситься до благодійної допомоги. Досліджено практику правозастосування актів у сфері надання вказаних допомог Збройним Силам

України.

Аналіз досвіду правового регулювання надання волонтерської допомоги в зарубіжних країнах дозволив авторці не тільки визначити подібність та відмінність національної правової системи у цій сфері, а й запропонувати практичні рекомендації щодо удосконалення правового забезпечення надання волонтерської допомоги Збройним Силам України.

Також варто відзначити запропоноване авторське розуміння таких правових категорій як: «Волонтерська діяльність», «Волонтерська допомога», «Правовий статус волонтерських організацій», «Правовий статус волонтерів».

Зазначені наукові досягнення ґрунтуються на проведеному аналізі сучасних теоретичних поглядів науковців на предмет дослідження, аналізі законів і підзаконних нормативно-правових актів, прийнятих для регулювання суспільних відносин в умовах правового режиму воєнного стану, а також використанні емпіричної бази, а саме досвіду практичної діяльності суб'єктів надання волонтерської допомоги Збройним Силам України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати дослідження становлять науково-теоретичний і практичний інтерес та можуть бути використані: у *правотворчості* - для розробки пропозицій до законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів з питань забезпечення державної безпеки та оборони держави, правового режиму воєнного стану; у *правозастосовній діяльності* – з метою підвищення ефективності діяльності суб'єктів надання волонтерської допомоги Збройним Силам України; у *освітній діяльності* – в навчальному процесі вищих військових навчальних закладів під час підготовки фахівців у галузі знань 08 Право, зокрема в сфері забезпечення оборони держави та невід'ємної її складової – правового забезпечення надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, зокрема в ході викладання навчальних дисциплін «Організація

правового забезпечення військ (сил)», «Правове забезпечення діяльності Збройних Сил України», «Правове забезпечення діяльності сектору безпеки та оборони», «Військова адміністрація», «Правова робота у Збройних Силах України», що підтверджено відповідними актами.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертація та наукові публікації за темою пропонованої дисертації виконані І.О. Дробіною з дотриманням принципів академічної доброчесності: положення дисертаційного дослідження не містять текстових запозичень інших авторів без посилання на відповідні джерела.

Зауваження та рекомендації до дисертації. Незважаючи на те, що дисертація Дробіної Інни Олександрівни виконана на достатньому науковому рівні, а висновки, пропозиції та рекомендації є обґрунтованими, окремі положення мають дискусійний характер, що потребують уточнення автором. Зокрема:

1. В підрозділі 2.2 «Діяльність органів державної влади щодо реалізації державної політики у сфері надання волонтерської допомоги Збройним Силам України» автор аналізує діяльність органів та посадових осіб у сфері волонтерства. Зокрема, зосереджує увагу на повноваженнях Уповноваженого Президента України з питань волонтерської діяльності та зазначає про недостатній обсяг його повноважень. Разом з тим, авторка не конкретизує, якими саме (спеціальними) повноваженнями має бути наділений Уповноважений.

2. Доречним було б розглянути правовий статус військовослужбовців, які здійснюють збір допомоги (коштів, матеріальних засобів) для власних підрозділів.

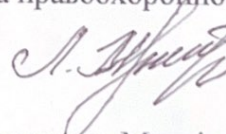
3. Авторка пропонує створення Реєстру осіб, які слідують за Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами спеціального призначення та Реєстру волонтерів, які надають волонтерську допомогу Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, однак не наводить

достатніх переконливих аргументів щодо необхідності ведення окремих реєстрів.

Загальний висновок. Наведені зауваження та рекомендації мають дискусійний характер та не заперечують наукової новизни та цінності дослідження. Робота носить системний і завершений характер.

Дисертація на тему «Правове забезпечення надання волонтерської допомоги Збройним Силам України», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України №759 від 31 травня 2019 р.), Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Авторка – Дробіна Інна Олександрівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 «Право».

Професор кафедри військового права та правоохоронної діяльності
інституту стратегічних комунікацій
кандидат юридичних наук, доцент

 Людмила МЕДВІДЬ

Підпис кандидата юридичних наук, доцента Медвідь Людмили Петрівни засвідчую:

Начальник управління адміністративного та
інформаційно-організаційної роботи
Національного університету оборони України
полковник

4 червня 2023

Богдан БІЛЯВСЬКИЙ